

Het sprookje, spiegel van de tijdsgeest

De universele wijsheid van het sprookje voor mensen van nu

Iedereen kent het bekende sprookje van Vrouw Holle van de hand van de gebroeders Grimm. Dit kwam niet uit de lucht vallen. Er blijken 900 volksverhalen te zijn rond Holle, waar de oerversie van het Grimm-sprookje er een van is. Vrijwel niemand weet dat aan de ons bekende versie talloze andere en oudere versies voorafgaan ... dat de bekende versie het eindproduct is van een lang proces van aanpassing waarin tal van veranderingen zijn geslopen, die de essentie versluieren... Laat ik nu onlangs ontdekt hebben dat oudere versies een nieuw licht werpen op de essentie van dit sprookje.

Lukt het om terug te gaan in de tijd en in de oudere versies van het Holle-sprookje de oerwijsheid in dit sprookje en het sprookje in het algemeen te achterhalen?

Niet twee maar drie meisjes

In een van de oudere versies van het Holle-sprookje treden drie meisjes op die achtereenvolgens in de put vallen. De eerste twee falen en worden met pek bekleed: weinigen weten dat de zwarte 'pek' een geneesmiddel is dat heel langzaam wonden heelt. Er zijn dus twee Pekmaries die het derde meisje voorgaan. Alleen het derde en jongste meisje wordt met goud beloond. Zij wordt Goudmarie. Hetzelfde is het geval bij een oudere versie van de 'Kikkerkoning'. Ook dit sprookje kent oorspronkelijk drie koningsdochters. De twee ouderen zakken voor de testen. Maar de derde en jongste koningsdochter komt er glansrijk door. Zo ook in een van de oudere versies van het Holle-sprookje.

De inwijdingen

In de eindversie van het Holle-sprookje van Grimm uit 1857 laat het meisje tot haar grote schrik en ongeluk haar spinspoel in de put vallen. Uit angst voor represailles van haar stiefmoeder springt het meisje de spoel na. Wat een moed om in het donkere diepe te springen. Wat een verrassing op de bodem van de put geen donkere hel aan te treffen, maar een

onderaardse en toch zonnige, bloeiende weide. Onder de aarde is een andere wereld waar het goed toeven is... Vrolijk loopt het meisje verder op de bloeiende weide waarop de seizoenen van lente, zomer, herfst, winter en nieuwe lente elkaar afwisselen...

De eerste inwijding

Zij ontmoet een koe met volle uiers. Het is lente. De koe smeekt haar om haarvolle uiers te ledigen. Het meisje acht de tijd rijp om in actie te komen. Zij communiceert met de koe en doet wat de koe van haar vraagt. Zij laat de emmer vol stromen met verse melk. Dan wordt het tijd om verder te lopen. Zij vervolgt opgewekt haar weg...

De tweede inwijding

Zij komt bij een geurende oven waar de broden haar smeken om uit het vuur gehaald te worden. Het is zomer. De tijd is rijp om in actie te komen. Zij doet wat het brood van haar vraagt. Zonder angst voor het vuur en de hete oven, haalt zij het knapperige brood uit de oven. Voldaan gaat zij verder en maakt kleine vreugdesprongetjes op de lange weg voor haar...

De derde inwijding

Het wordt herfst. Zij komt bij een appelboom die zucht onder de zware last van rijpe appels. De appels smeken haar om ze te plukken anders verrotten ze. De tijd is rijp om in actie te komen. Het meisje doet wat de appels van haar vragen.

De universele wijsheid van sprookjes...

Zij reikt ook naar de allerhoogste appels en voltooit de flinke klus naar volle tevredenheid. Zij legt de rijpe appels op mooie stapels naast de boom neer. Zij heeft zich met hart en ziel van haar taak gekwetend en dat maakt haar blij. En weer gaat het verder. Het wordt winter.

In de leer bij Holle

Nu komt zij bij een huisje van een oud gebogen vrouwtje met lange tanden en verwilderde haren. Zij wordt bang en wil weglopen maar dan zegt de oude: 'Vrees niet. Ik ben Vrouw Holle.' Zij belooft haar kost en inwoning in ruil voor hulp in de huishouding. Zij moet Holle's dekbed flink uitkloppen en als de veertjes ronddwarrelen, sneeuwt het op aarde. De onderwereld onder in de put blijkt nu plots ook een hemelse wereld boven de aarde. In de wereld van Holle zijn er buiten de aardse- of middenwereld kennelijk meerdere dimensies. Het meisje leert van Holle met meerdere dimensies in de 'Andere Wereld' om te gaan. In tal van sprookjes maken de heldinnen en helden een kosmische reis naar de zon, maan en sterren. Soms ligt die 'Andere Wereld' niet boven maar onder de aarde. Vrouw of (Groot)Moeder Holle toont zich hier een inwijdster in het meerdimensionale aardse leven.

Terug naar huis

Hoe beter dan thuis, het meisje het ook bij Holle heeft, aan het eind van het jaar krijgt het meisje heimwee en wil zij terug

naar huis. Holle brengt haar vriendelijk weg. Als beloning krijgt zij de spinspoel terug die zij in de put liet vallen. Onder de poort wacht haar een grote verrassing: zij krijgt van Holle als beloning een gouden douche. Nu kraait de haan: het wordt ochtend in een nieuwe fase. Zij is terug in de aardse wereld. Nu draagt het meisje haar nieuwe naam 'Goudmarie'.

Wat hebben de gebroeders Grimm aan het oorspronkelijke volksverhaal veranderd?

In de schrijverswerkplaats van de gebroeders Grimm

In een van de oudere versies van Grimm is er geen spinspoel waar het meisje zich aan prikt. Zij laat een emmer in de put vallen en springt deze na. Hier is geen boze stiefmoeder die haar dwingt de verloren spinspoel uit het water van de diepe put op te vissen. Wat hebben de gebroeders Grimm aan het oorspronkelijke volksverhaal veranderd?

Holle leert
het meisje
haar geestkracht
gebruiken en zo
de stoffelijke wereld
om te vormen
naar haar beeld
en verlangens

De Grimms hebben een van de 900 volksverhalen rond vrouw Holle in achtereenvolgende versies net zo lang bewerkt tot het in hun 19^e Victoriaanse tijd een wereldsucces werd en geschikt werd geacht voor de onschuldige kinderziel. Hun Kinder- en Huissprookjes worden na de Bijbel het meest gelezen boek uit de wereldliteratuur. Je moet de vervormde 19^e eeuwse lagen van de oerversie afpellen om bij de essentie te komen. Wat veranderden de Grimms om van soms zeer seksueel getinte volksverhalen kaskrakers te maken? Wat veranderden zij om hún visie op Holle wereldberoemd te maken?

Van Moeder naar stiefmoeder

In de eerste uitgave van de Kinder- en Huissprookjes uit 1812 kom je geen boze stiefmoeder tegen; hier gaat het om een moeder met twee dochters. Het is een vreemde moeder,

geen echte moeder. Want deze 'moeder' houdt van haar luie en lelijke dochter meer dan van de mooie en ijverige dochter. In de laatste- en eindbewerking van Vrouw Holle van Grimm uit 1857 is de moeder veranderd in een boze stiefmoeder met een eigen lelijke en luie dochter om wie zij geeft en een mooie en ijverige stiefdochter om wie zij niet geeft.

De oorspronkelijke vrouwelijke solidariteit wordt hier omgezet in verdeeldheid; de tegenstelling tussen goed en kwaad wordt scherp aangezet. Het is deze eindbewerking die wij allemaal met de paplepel ingegoten hebben gekregen. Die heeft vanaf de 19^e eeuw de kinderkamer bereikt en ook de harten van ons, als kinderen, bewogen. Maar in hun onbewustzijn hebben de Grimms ons onzuivere rolmodellen overgedragen... want hebben de boze stiefmoeder en de boze heks nu wel bestaan?

De boze heks

In de eindversie van 1857 verschijnt de wijze Holle als een oud en gebogen vrouwtje met lange tanden en een een bos verward haar. Het meisje is bang van haar. Want Holle komt heksachtig over. Het heksachtige hebben de Grimms bewust over de eindversies van Grimm-sprookjes gelegd. Brigitte Boothe toonde aan dat in tal van achtereenvolgende versies van Grimm-sprookjes de oude en oorspronkelijke wijze grootmoederfiguur een steeds heksachtiger karakter aanneemt; dit terwijl de grootvader een welwillende en ondersteunende rol gegund blijft! Andreas Johns onderzocht het genderthema bij de Russische sprookjes over Baba Yaga en stelde vast dat naarmate de tijd verstrijkt de oude vrouw een steeds heksachtiger, moordlustiger en demonischer karakter krijgt.

In de Grimmse eindversie van de Kikkerkoning in 1857 vertelt de prins in een kikker te zijn omgetoverd door een boze heks; maar die heks is in geen velde of wege te bekennen in de oerversie van 1810 en de eerste Grimm-editie in 1812.

De figuur van de heks is dus een latere en negatieve aanpassing van een ouder verhaal, waar de wijze inwijdster de hoofdrol in speelt. Met andere woorden: het archetype van de slechte en getraumatiseerde (stief)moeder, die een steeds heksachtiger karakter krijgt, is niet altijd en eeuwig geweest. Het is een vervorming van het archetype van de Moeder. Met dit verworden archetype zit onze westerse cultuur vol, tot in de kinderkamer.

De testen

Vrouw Holle plaatst haar pupillen voor uitdagingen. Zij test hun betrokkenheid en inlevingsvermogen bij dier, plant, boom en mens. Diegene die voor haar wijsheid openstaan, leert zij om te gaan met de meerdimensionale stoffelijke wereld. Er zit meer achter dat uitschudden van het dekbed en de veertjes die het op aarde doen sneeuwen dan je op het eerste gezicht zou denken. Dan denken de onbewuste aardse mensen dat het om 'magische' krachten gaat waarmee je kunt 'toveren'. Holle leert het meisje haar geestkracht gebruiken en zo de stoffelijke wereld om te vormen naar haar beeld en verlangen; dat lukt kennelijk alleen wanneer je dat doet vanuit een liefdevol hart en een zuivere intentie. Vandaar die testen die het meisje moet ondergaan voordat zij de kunst van de 'weermagie' en het zogenaamde 'toveren' leert. Dat betekent dat iemand zich eerst vanuit een open hart bewust moet worden, het hartsverlangen, dat iemand zich dit moet realiseren, voordat het zich kan concretiseren in de stof, de derde dimensie.

Wat het meisje van Holle leert

De vergelijking van 900 Holle-sagen leert het volgende: het meisje toont een verbondenheid met het dier, de plant, de boom en de (oude) mens. Zij toont moed en doorzettingsvermogen en is niet bang haar handen vuil te maken. Eenmaal bij Holle leert zij de beheersing over de vier elementen: aarde, water, lucht en vuur. Zij werkt in de kruidentuin en leert de geneeskracht van kruiden en planten. Holle leert haar hoe zij als vroedvrouw kruiden kan aanwenden om zwangerschapspijnen te verlichten. Zij leert het weer te beheersen. Het meisje leert te spinnen en te weven en daarbij te zingen zodat haar intenties in de kleding worden geweven. In de avonduren vertelt Holle haar verhalen. Zij leert haar te reizen naar de andere wereld, de kosmische wereld van zon, maan en sterren. Zij kan ook afdalen in de aarde; daar in de duisternis haar bittere ervaringen overwinnen en opstaan in haar eeuwige kern, een tweede geboorte. Holle leert haar dat een mens uit meer lichamen bestaat dan alleen het stoffelijk kleed. Zij leert haar die te gebruiken en in haar fijnstoffelijk lichaam te reizen naar die Andere Wereld. Dat is de oorspronkelijke en onvervormde betekenis van de Moederfiguur in het toversprookje. Zij geeft toegang tot de wereld van de ziel.

Het gouden hart

Wanneer Goudmarie met haar hart van goud een beloning ontvangt in de vorm van een gouden douche, gaat het niet om materieel goud, klatergoud. Het gaat om een spirituele beloning. Zij heeft een gouden hart. Zij oogst wat zij zaaide. Wie goed doet, goed ontmoet. Haar beloning is een gouden aura.

Holle in de 21^e eeuw

Wanneer wij in de leer gaan bij Moeder Holle, wordt het leven weer moeiteloos en licht, het wordt gedragen door vertrouwen in de voorzienigheid. We raken bekend met die onzichtbare Andere Wereld waar dieren, bomen en planten praten, daar waar de ziel spreekt. Het leven wordt magisch. Het leven wordt weer een sprookje.